

Crna Gora
Ministarstvo finansija i socijalnog staranja

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Broj: 02-03- 14478/1

Podgorica, 01.11.2021. godine

MINISTARSTVO ZDRAVLJA
- n/r ministarke, gospođe dr Jelene Borovinić Bojović -

Poštovana gospođo Borovinić Bojović,

Povodom *Predloga programa za borbu protiv HIV/AIDS-a za period od 2021. do 2023. godine sa Akcionim planom za 2021-2022. godinu*, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja daje sljedeće

MIŠLJENJE

Na tekst *Predloga programa* i pripremljeni *Izveštaj o analizi uticaja propisa*, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

U *Izveštaju o analizi uticaja propisa* navedeno je da su sredstva potrebna za implementaciju predloženog *Akcionog plana za period 2021-2022. godinu* planirana dijelom kao sredstva iz budžeta, a dijelom iz donacija, kod institucija koji su nosioci aktivnosti u okviru redovnih budžetskih sredstava.

Imajući u vidu da su u samom *Akcionom planu* utvrđena sredstva za implementaciju svih navedenih aktivnosti u ukupnom iznosu od 2,12 mil.€, i ista naznačena kao dijelom redovna budžetska sredstva, neophodno je da sve obaveze koje bi proistekle, a koje se odnose na obezbjeđivanje finansijskih sredstava iz Budžeta Crne Gore, budu usklađene sa sredstvima, koja se, u skladu sa mogućnostima, planiraju godišnjim zakonom o budžetu, za navedene namjene.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, nema primjedbi na predmetni *Predlog programa za borbu protiv HIV/AIDS-a za period od 2021. do 2023. godine sa Akcionim planom za 2021-2022. godinu sa Izveštajem o analizi uticaja propisa*.

Takođe, imajući u vidu da se radi o udruživanju finansijskih sredstava iz različitih izvora, napominjemo da je implementaciju aktivnosti predviđenih ovim planom potrebno uskladiti sa stepenom ostvarenja sredstava iz predviđenih izvora.

S poštovanjem,

MINISTAR
mr Miloško Spajić

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ	Ministarstvo zdravlja
NAZIV PROPISA	Predlog programa za borbu protiv HIV/AIDS za period od 2021. do 2023. godine sa Akcionim planom za period 2021-2022. godine

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Predlog programa za borbu protiv HIV/AIDS za period od 2021 do 2023. godine (u daljem tekstu: Program) obuhvata medicinske, javnozdravstvene, edukativne i mjere društvene zajednice, uzimajući u obzir obrazovna, etička i pravna načela, socijalne i ekonomske faktore, važnost saradnje različitih partnera, kako bi se uspostavilo koordinisano sinergijsko učestvovanje svih segmenata društva u suzbijanju, sprječavanju, dijagnostici i liječenju HIV/AIDS-a. Uspješan program iziskuje prvenstveno kontinuiran i sistemski rad u okvirima zdravstvenog sistema, multidisciplinarni pristup i uključivanje civilnog društva.

Uzroci problema su: nedostatak znanja i razumijevanja opšte javnosti o naučno zasnovanim činjenicama o HIV-u; nesenzibilisanost opšte i stručne javnosti u odnosu na potrebe i probleme osoba koje žive sa HIV-om kao i osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a; nedostatak podataka o stigmati i diskriminaciji u okviru populacija koje su u povećanom riziku od HIV-a (GMT, osobe koje koriste/injektiraju droge, SR, zatvorenici/ce i druge osobe u riziku od društvene isključenosti); rodna nejednakost, mizoginija, homofobija, transfobija; stigma i diskriminacija koja se odnosi na osobe koje žive sa HIV-om i osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a; nepostojanje nacionalnih smjernica za testiranje na HIV koje uključuju i različite modele skrininga i testiranja u zajednici u skladu sa smjernicama međunarodnih zdravstvenih autoriteta (WHO, ECDC); neadekvatna i nekonzistentna promocija testiranja na HIV; neadekvatne informacije u obrazovnom sistemu; nepostojanje podataka o testiranju trudnica i testiranju u privatnim mikrobiološkim laboratorijama; nedostatak kontinuirane edukacije i senzibilizacije cjelokupnog medicinskog kadra; nepostojanje informativno-edukativnih kampanja u cilju promocije značaja upotrebe kondoma, ali i onih koje se odnose na predrasude o korišćenju istog; visoka cijena kondoma; nedovoljan broj kondomata pristupačnih mladima; neadekvatan nivo informisanosti i znanja kroz formalni sistem obrazovanja; nepostojanje standarda/uslova/kriterijuma za pružanje preventivnih i servisa podrške za HIV; neadekvatna zakonodavna rješenja za finansiranje preventivnih i servisa podrške; nepostojanje proizvođača i postojanja monopola na uvoz zaštitnih sredstava (kondomi, lubrikanti) na našem tržištu; neinformisanost stručne javnosti o novim metodama prevencije; neinformisanost opšte zajednice o novim metodama prevencije; neinformisanost zajednica u povećanom riziku od HIV-a o novim metodama prevencije; nemogućnost pristupa terapiji koja predstavlja preekspozicijsku zaštitu; nepostojanje organizacionog –normativnog okvira za PrEP; nedovoljni prostorni i tehnički uslovi za liječenje na Klinici za infektivne bolesti; nepostojanje podrške mentalnom zdravlju osoba koje žive sa HIV-om i njihovih partnera/ki i porodica na Klinici za infektivne bolesti; nemogućnost dijagnostike sumnjivih i novootkrivenih osoba sa seksualno prenosivim bolestima na Klinici za infektivne bolesti koji se jave ambulantno bez uputa izabranog ljekara; nedostatak savjetodavno-terapijskih usluga za osobe koje žive sa HIV-om i nedostatak savjetovaništa za terapijsku pismenost na Klinici za infektivne bolesti; nedostatak PeP-a i protokola za isti; nedostatak nacionalnog protokola za liječenje; neprijavlivanje testiranja trudnica; neprijavlivanje testiranja iz privatnih laboratorija; nedostatak procjena veličina ključnih populacija odnosno broja osoba koje su u povećanom

riziku od HIV-a; otežano praćenje kretanja HIV-a u zajednicama u povećanom riziku od HIV-a zbog nemogućnosti sprovođenja istraživanja koja bi dala relevantne podatke; neadekvatan protok informacija o preventivnim aktivnostima na području HIV/AIDS-a, a koje se sprovode kroz razne projekte i zahvaljujući državnim i inostranim donacijama; nedostatak nacionalne jedinstvene baze u kojoj se objedinjuju programski podaci iz cjelokupnog nacionalnog odgovora na HIV.

Subjekti koji su oštećeni su prije svega opšta populacija, kao i populacija u povećanom riziku za dobijanje HIV infekcije a to su: MSM (muškarci koji imaju seksualne odnose sa muškarcima), seksualni radnici/ce (SR) i osobe koje injekcionim putem koriste droge (IKD). Dio mjera odnosi se na smanjenje rizika i štete u populacijskim grupama kao što su zatvorenici, koje su izložene povećanom riziku u uslovima u kojima borave i žive. Neke od preventivnih aktivnosti koje su predviđene nacionalnim planom odnose se i na pomorce koji su zbog prirode svog profesionalnog opredeljenja izloženi povećanom riziku od HIV infekcija, kao i populacija Roma i Egipćana (RE) koja je usljed izražene socijalne isključenosti višestruko osjetljiva na HIV infekciju.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Osnovni cilj Programa je održati nisku prevalenciju infekcije HIV-om. Brojni su izazovi, problemi i uzroci koji mogu da doprinesu povećanju incidencije ili prevalencije HIV-a. Da bi se zadržala optimalna prevencija za osobe u povećanom riziku, te liječenje i briga za inficirane osobe, neophodan je programski pristup u kome su svi izazovi grupisani u obliku programskih oblasti sa jasno definisanim sa problemima, uzrocima i posljedicama. Svaka programska oblast ima operativne ciljeve sa indikatorima učinka, aktivnostima i indikatorima rezultata planiranih aktivnosti. Ostali ciljevi koji se postižu predloženim propisom su: očuvanje i unapređenje zdravlja, sprečavanje bolesti, liječenje i zdravstvena njega i rehabilitacija, zdravstvena zaštita u skladu sa zdravstvenim stanjem oboljelih, opšteprihvaćenim stručnim standardima i etičkim načelima, uz pravo na ublažavanje patnje i bola u svakoj fazi bolesti i stanja, na svim nivoima zdravstvene zaštite; da se obezbijede zdravi životi i promocija dobrobiti za sve ljude u svim uzrastima; otklanjanje svake neposredne i posredne diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta, smanjivanja homofobije i transfobije u crnogorskom društvu, te stalnog unapređivanja društvenog prihvatanja LGBTIQ osoba, i poboljšanje svih uslova i kvaliteta života LGBTIQ osoba u Crnoj Gori sa fokusom na kvalitetnu zdravstvenu zaštitu. Neki od ciljeva predloženog programa između ostalog su i jačanje nadzora nad infekcijom kao dio unapređenja kvaliteta zdravstvenih informacija, te jačanje kapaciteta u oblasti prikupljanja podataka i njihovo upravljanje; da sve veći procenat osoba zna svoj HIV status, te da je isti procenat tih osoba na terapiji, te da isti procenat osoba ima suprimiran broj virusnih kopija, te sa sve veći broj pripradnika ključnih populacija ima pristup preventivnim uslugama i programima, kao i dostizanje nepostojanja infekcija među novorođenom djecom.

Program je usklađen sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2021. godinu, koji se donosi u cilju sveobuhvatnog pristupa i odgovora u stvaranju bezbjednog i podržavajućeg okruženja, prevenciji HIV - a među osobama u povećanom riziku, ustanovama i opštom populacijom, i obezbjeđivanja pristupačnog i ravnomjernog liječenja, njege i pomoći za sve osobe koje žive sa HIV / AIDS -om. Programom će se uspostaviti efikasan nadzor i praćenje koje će omogućiti odgovor na HIV/AIDS usklađen sa postojećim stanjem i potrebama, kao i stvaranje održivih mehanizama koordinacije i partnerstva u odgovoru na HIV/AIDS.. Dalje, korišćene su i preporuke iz dokumenta „Nacionalna strategija održivog razvoja (NSOR 2030) vezane za ostvarivanje Cilja 3: „Obezbijediti zdrave živote i promovisati dobrobit za sve ljude u svim uzrastima“. Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTIQ osoba u Crnoj Gori od 2019. do 2023. godine, sa svrhom i ciljevima otklanjanja svake neposredne i posredne diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta, smanjivanja homofobije i transfobije u crnogorskom društvu, te stalnog unapređivanja društvenog prihvatanja LGBTIQ osoba, i poboljšanja svih uslova i kvaliteta

života LGBTIQ osoba u Crnoj Gori sa fokusom na kvalitetnu zdravstvenu zaštitu. Neki od ciljeva predloženog programa između ostalog su i jačanje nadzora nad infekcijom kao dio unapređenja kvaliteta zdravstvenih informacija, te jačanjem kapaciteta u oblasti prikupljanja podataka i njihovim upravljanjem iz Strategije razvoja integralnog zdravstvenog informacionog sistema i E-zdravlja za period od 2018. do 2023. godine. Program se takođe naslanja na aktivnosti koje su neophodne za sprovođenje prioriteta 5. Strategije zaštite i unapređenja mentalnog zdravlja u Crnoj Gori za period od 2019. do 2023. godine.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

Moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema u Programu za borbu protiv HIV/AIDS-a za period od 2021. do 2023. godine sadržane su u pet programskih oblasti, i to:

1. Stigma i diskriminacija osoba koje žive sa HIV-om i osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a;
2. Prevencija;
3. Liječenja i zdravstvena briga i zaštita;
4. Nadzor;
5. Koordinacija i partnerstvo.

Gore navedene programske oblasti sadrže 68 aktivnosti, koje je u cilju ispunjavanja ciljeva i rješavanja problema potrebno realizovati, i na taj način unaprijediti stanje u oblasti kontrole i prevencije HIV/AIDS-a. Trendovi vodećih uzroka obolijevanja i kumulacija faktora rizika s jedne strane, a dinamika promjena unutar zdravstvenog sistema s druge strane, jasno ukazuju na potrebu za ulaganjem kontinuiranih napora i aktivnosti za promocijom zdravlja i prevencijom bolesti. Izradi Programa se pristupilo iz razloga što postojeća rješenja nijesu dovoljna osnova da se zadrži status zemlje s niskom prevalencom HIV infekcije, obezbijedi univerzalan pristup HIV prevenciji, liječenju i poboljšanju kvaliteta života osoba koje žive sa HIV/AIDS –om kroz multisektorski odgovor.

Potrebno je angažovanje svih nosilaca aktivnosti, kako bi se što kvalitetnije unaprijedila ova oblast, te smanjio broj obolijevanja, a samim tim i troškovi koji iz toga proizilaze. Potrebno je smanjenje faktora rizika u ovoj oblasti kroz primjenu i promociju zdravih stilova života, te unapređenje i jačanje sistema zdravstvene zaštite u cilju djelotvornijeg i efikasnijeg djelovanja na polju prevencije, rane dijagnostike i efektivnog liječenja osoba oboljelih od HIV/AIDS – a.

U 2020. godini u Crnoj Gori registrovano je 15 novih HIV/AIDS slučajeva, pa incidencija novootkrivenih infekcija u 2020. godini iznosi 2,4/100.000 stanovnika. U momentu postavljanja dijagnoze HIV infekcije, tri novoregistrovane osobe su bile u stadijumu AIDS-a (incidencija oboljelih iznosi 0,5/100.000), dok je 11 osoba registrovano u fazi asimptomatske HIV infekcije. Jedan novoregistrovani slučaj HIV-a u ovoj godini je ženskog pola. Jedna osoba je registrovana u fazi akutnog retroviralnog sindroma. U ovoj godini prijavljen je jedan smrtni slučaj AIDS-a.

Prema podacima iz prispjelih prijava, kod 87% novoregistrovanih put prenosa infekcije je seksualni kontakt (u 73% slučajeva se radi o MSM), kod jedne osobe je do infekcije došlo putem krvi - usled korišćenja droga injektiranjem, dok je kod jedne osobe put prenosa infekcije nepoznat.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Programske oblasti fokusiraju se na stvaranje bezbjednog i okruženja, prevenciju HIV-a među osobama u povećanom riziku od obolijevanja i opštom populacijom, i obezbjeđivanje pristupačnog i ravnopravnog liječenja, njege i pomoći za sve osobe koje žive sa HIV/AIDS – om Program kroz programske oblasti teži i uspostavljanju efikasnog nadzora i praćenja koji će omogućiti odgovor na HIV/AIDS koji je usklađen sa postojećim stanjem i potrebama, kao i stvaranju održivih mehanizama koordinacije i partnerstva, a sve u cilju uspješne realizacije aktivnosti predviđenih akcionim planom.

Predloženo rješenje uticaće na zdravstvenu zaštitu svih građana i na sve subjekte u zdravstvenom sistemu na način što će se povećati svijest o faktorima rizika koji dovode do obolijevanja od HIV/AIDS –a. Smanjenjem broja obolijevanja smanjiće se u značajnom dijelu i finansijska sredstva koja se izdvajaju za prevenciju i liječenje pacijenata oboljelih od ove bolesti.

Primjena propisa ne izaziva troškove na teret građana i privrednih subjekata.

Predlogom akcionog plana se ne stvaraju uslovi za stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu niti tržišna konkurencija, kao i bisnis barijera.

Odjeljak 5: Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno izdvajanje finansijskih sredstava za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je izdvajanje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda?
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze?
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihodi za budžet Crne Gore?
- Obraložiti metodologiju kojom je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda?
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija i socijalnog staranja na inicijativu za donošenje predloga propisa? Obrazložiti.
- Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.

Za implementaciju predloženog Akcionog plana za period 2021-2022. godinu potrebna su novčana sredstva u iznosu od 2.119.481,65€, koja su obezbijeđena dijelom iz budžeta, a dijelom kao sredstva iz donacija. Dio aktivnosti u akcionom planu obilježen je zvjezdicom, što znači da će se realizovati samo ako se za njih obezbijede sredstva iz donacija.

Sredstva se izdvajaju tokom cijele godine za potrebe realizacije aktivnosti predviđenih akcionim planom.

Implementacijom akcionog plana ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze.

Predlog akcionog plana je vremenski ograničen, shodno tome, za realizaciju aktivnosti predviđen je rok – IV kvartal 2022. godine. Izdvajanja za akcioni plan vršiće se dijelom iz Budžeta Crne Gore, kao redovna budžetska sredstva, dok će se dio sredstava za realizaciju aktivnosti biti obezbijeđeno iz donacija. Za realizaciju aktivnosti zadužene su ustanove, institucije i nvo organizacije koje su navedene u akcionom planu kao nosioci aktivnosti. Kada su u pitanju oblasti koje su u nadležnosti zdravstvenih

institucija, poput liječenja i njege, planirana sredstva su usklađena sa ukupnom potrošnjom. Kada su u pitanju preventivni programi koje uglavnom realizuju NVO, planirana sredstva najčešće zavise kako vremenski, tako i u visini iznosa koji se određuje od strane donatora. Akcioni plan za 2021 – 2022. godinu sadrži i dio aktivnosti čija će realizacija zavisiti od sredstava koja tek trebaju da budu odobrena, pa su obilježene zvjezdicom.

Za usvajanje ovog Predloga akcionog plana nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze.

Implementacijom akcionog plana ostvariće se benefiti za građane Crne Gore u smislu poboljšanja kvaliteta zdravstvene zaštite, na način što će se stvoriti sigurno i podržavajuće okruženje za osobe koje žive sa HIV/AIDS –om i osobe koje su u povećanom riziku od obolijevanja od istog, samim tim biće olakšan pristup ovim pacijentima na svim nivoima zdravstvene zaštite.

Za obračun finansijskih izdataka za ovaj akcioni plan kada su u pitanju državni organi i institucije koristio se presjek stanja o utrošenim sredstvima iz prethodnih godina. Takođe, kao još jedna važna stvar u budžetu izdvaja se jedinična cijena po klijentu koja predstavlja trošak koji pružalac usluga (NVO ili državni organi) imaju po jednom klijentu i oni se razlikuju od populacije do populacije, u zavisnosti od kompleksnosti aktivnosti, koje državni organi/nevladine organizacije treba da preuzmu kako bi zadovoljile potrebe jednog klijenta. Upravo indikatori i jedinične cijene po klijentu determinišu iznos neophodnih bužetskih sredstava, koje državni organi/nevladine organizacije moraju utrošiti, kako bi uspjele da pruže adekvatnu uslugu ciljnim populacijama.

Nijesu postojale sugestije Ministarstva finansija i socijalnog staranja na incijativu za donošenje predloga akcionog plana, što, prema tome nije bilo ni primjedbi.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, obrazložiti

U pripremi Predloga akcionog plana nije korišćena eksterna ekspertiza.

Konsultovani su predstavnici Instituta za javno zdravlje, Fonda za zdravstveno osiguranje, Montefarma, zdravstvenih ustanova, nevladinog sektora i drugih institucija koje su navedene kao nosioci aktivnosti u akcionom planu. Konsultacije su bile ciljane.

Svi predlozi i sugestije koje su date vezano za aktivnosti su prepoznate kao značajne su unesene u akcioni plan. Nijesu uvažene one sugestije i predlozi koje se tiču nekih kontinuiranih aktivnosti koje samo po sebi nijesu reformske. Program je urađen na osnovu preporuka Završnog izvještaja Nacionalne strategije za borbu protiv HIV/AIDS za period 2015-2021. godine. Uvažena je sugestija da se između zdravstvenih institucija i nvo organizacija mora uspostaviti stabilan partnerski odnos, te da je u prevenciji i liječenju oboljelih od HIV/AIDS-a potreban sveobuhvatan i multisektorski pristup.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

Prepreka za implementaciju ovog akcionog plana je što je realizacija određenih aktivnosti iz akcionog plana zavisi od sredstava koja tek trebaju da budu odobrena od strane Global fonda. Jedna od prepreka je i problem stigme i diskriminacije osoba koje žive u povećanom riziku od HIV/AIDS-a, te nedostatak povjerenja u zdravstvene i druge relevantne službe.

Monitoring Programa vršiće Komisija za borbu protiv HIV/AIDS-a pri Ministarstvu zdravlja, na osnovu podataka i izvještaja koje prikuplja i izrađuje Institut za javno zdravlje Crne Gore, nakon čega će se izraditi izvještaj o izvršenom monitoringu. Izvještaj će se raditi na godišnjem nivou uz obavezu javnog objavljivanja na portalu Ministarstva zdravlja.

Glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva su: % žena i muškaraca između 15-49 godina koji imaju nediskriminatorne stavove prema osobama koje žive sa HIV-om (bazirano na dva pitanja iz MICS istraživanja); % osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a (GMT, osobe koje koriste/injektiraju droge, SR, zatvorenici/ce i druge osobe u riziku od društvene isključenosti) a koji su imali iskustvo sa diskriminacijom u zdravstvenom sistemu; Stopa testiranja; Procenat osoba koje su prijavile korišćenje kondoma prilikom poslednjeg seksualnog odnosa; Broj i % mjesta koje pružaju uslugu a koji su imali prekid u radu sa ključnim populacijama servisa; Završena analiza zakonodavnog i pravnog okvira o mogućnosti uvođenja PrEP-a; Broj osoba koje su u povećanom riziku (iz ključnih populacija) a koje su testirane brzim testovima kroz CBT (testiranje u zajednici); Procenat osoba koje koriste terapiju u odnosu na ukupan procijenjen broj osoba koje žive sa HIV-om; Sprovedena istraživanja među ključnim populacijama; % sredstava koja se izdvajaju za nacionalni HIV odgovor iz domaćih (Nacionalnih) izvora u odnosu na ukupna sredstva za sprovođenje nacionalnog programa za HIV/AIDS; % sredstava koja se izdvajaju za nacionalni HIV odgovor iz domaćih (Nacionalnih) izvora u odnosu na ukupna sredstva za sprovođenje nacionalnog programa za HIV/AIDS; Broj godišnjih izvještaja; Vrste i broj izrađenih procedura i inicijativa sprovedenih od strane NKT.

Za izradu godišnjeg i završnog izvještaja biće odgovorno Ministarstvo zdravlja, koje će izraditi izvještaje u saradnji sa nosiocima aktivnosti predviđenim akcionim planom, naročito Institutom za javno zdravlje Crne Gore.

Evaluaciju Programa za borbu protiv HIV/AIDS-a radiće posebna jedinica Ministarstva zdravlja koja nije bila uključena u proces kreiranja i/ili implementaciju njegovog programa u saradnji sa eksternim evaluaturom, što znači da će se evaluacija vršiti kombinovanom metodom radi objektivnosti, te samog ubrzavanja procesa evaluacije. Sredstva za eksternog evaluatora biće isplanirana tokom izrade Akcionog plana za 2023. godinu.

Podgorica,

20.10.2021. godine

MINISTAR

dr Jelena Borovinić Bojović

Jelena Borovinić Bojović